

27.5.2019

Väylävirasto

Liikenne- ja viestintäministeriön tilinpäätöskannanotto Liikenneviraston vuoden 2018 tilinpäätöksestä

Liikenne- ja viestintäministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Liikenneviraston vuoden 2018 tilinpäätöksestä.

Liikenneviraston nimi muutettiin 1.1.2019 alkaen Väylävirastoksi. Tämän vuoksi tilinpäätöskannanotto annetaan Väylävirastolle.

Kannanotto on käsitelty ministeriön johtoryhmissä.

Yleistä

Liikennevirasto sai valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuksessa kolme laillisuushuomautusta seuraavista asioista:

1. Liikenteenohjausyhtiöön siirtyvän omaisuuden arvonalennus: vastoin talousarviolakia (423/1998, 14 §) sekä talousarvioasetusta (1423/1992, 66 g §)
2. Käypä arvo määrittelemättä tai noudattamatta maa-alueiden luovutuksissa tai sopimuskorvauksissa: vastoin lakia oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002), 5 §
3. Suorahankintojen perusteluissa puutteita: vastoin lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016, 40 §)

Muilta osin tilinpäätöslaskelmat on laadittu säännösten mukaisesti. Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitettävät tiedot sekä tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti.

Toiminnallisesta tehokkuudesta on esitetty oikeat ja riittävät tiedot

Väylävirastolla on ilmoitusvelvollisuus, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt talousarvion ja sitä koskevien säännösten vastaisten menettelyjen, momentin 31.10.20 (Perusväylänpito, smr 2 v) siirtomäärärahakauden ylittävien väylähankkeiden budjetoinnin, kirjanpidon tositteiden tietosisällön, vuokrasopimusten hallinnoinnin, hankeusjaon seurannan ja dokumentoinnin sekä ulkopuolisten toimijoiden asianmukaisten valtuutusten järjestämisen puutteiden johdosta.

Arvio tuloksellisuudesta, sen kehityksestä ja asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Liikennevirastolle on laadittu monivuotinen tulossopimus vuosille 2016–2019. Vuodelle 2018 Liikennevirastolle oli asetettu 12 tulostavoitetta, joiden toteutumista mitattiin 42 mittarin ja niitä koskevien tavoitetasojen

Id Versionumero

avulla. Liikennevirasto saavutti tavoitetason 30 mittarin osalta, kuuden tavoitetaso saavutettiin osittain ja kuuden mittarin tavoitetasoa ei saavutettu. Lisäksi virastolle oli asetettu kolme toiminnallisen tehokkuuden tavoitetta, joita virasto ei saavuttanut. Virasto on tilinpäätöksessä esittänyt perustelut tulostavoitteiden poikkeamille.

Tuotokset ja laadunhallinta

Liikenteen ja viestinnän palvelumarkkinoihin ja palveluihin liittyvät tavoitteet on saavutettu lukuun ottamatta rataverkon kokonaisturvallisuustasoon liittyvää tavoitetta, jonka osalta turvallisuusohjelman tarveohjelma valmistuu vasta vuoden 2019 puolella.

Liikenteen energiareformin tavoitteet on pääosin saavutettu. Yksi tulostavoite on toteutunut vasta osittain ja toteutus jatkuu vuoden 2019 aikana.

Tiedon hyödyntäminen ja liiketoimintamahdollisuudet sekä luottamus digitaalisiin palveluihin -painopisteiden tavoitteet on saavutettu.

Liikenne- ja viestintäinfrastruktuuri tukee koko yhteiskunnan kehitystä. Tavoitekokonaisuus on yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen kannalta erityisen merkittävä. Painopisteen 17 mittarin osalta kuudessa ei päästy tavoitteeseen ja neljän osalta tavoite saavutettiin osittain.

Väylien kuntoa koskevia tavoitteita ei saavutettu. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden kilometrimääräinen kokonaistavoite saavutettiin, mutta vilkasliikenteisen huonokuntoisen verkon osuus lisääntyi 103 kilometriä tavoitetta enemmän. Vuonna 2018 panostettiin muuhun verkkoon. Tämä oli sinänsä perusteltua, koska edellisenä vuonna toimenpiteitä kohdistettiin tavoitetta enemmän vilkasliikenteiseen verkkoon. Muuhun verkkoon panostaminen ei kuitenkaan saisi tapahtua vilkasliikenteisen verkon kustannuksella. Muuhun verkkoon panostuksesta huolimatta myös huonokuntoinen muu verkko lisääntyi, mutta vähemmän kuin oli ennakoitu (toteuma 154 km/ tavoite 390 km). Myönteistä on, että teiden päällysteitä on uusittu aiempaa järeämillä toimilla, mikä helpottaa kunnossapitoa tulevaisuudessa.

Merkittävä osa maantiesilloista on peruskorjausiässä, eikä perusväylänpidon rahoituksella pystytty täysin vastaamaan siltojen korjausvelkaan. Myös kauppamerenkulun huonokuntoisiin kiinteisiin turvalaitteisiin liittyvästä tavoitteesta jäätin hieman.

Radanpidon täsmällisyystavoitteet (radanpidosta johtuvat viivästykset kauko- ja lähiliikenteessä) jäivät edellisvuosien tapaan saavuttamatta. Korjausvelkarahoituksella tehtyjen ratatöiden vaikutus junien myöhästymiseen on ollut edellisvuoden tasolla. Radan komponenttien kunnan takia on jouduttu asettamaan aiempaa enemmän nopeusrajoituksia. Aikataulut ovat olleet liian kireitä. Liikenneviraston ja VR:n yhteistyönä käynnistetyt toimenpiteet täsmällisyyden parantamiseksi eivät ole tuoneet vielä tulosta. Ministeriö kehottaa virastoa edelleen jatkamaan täsmällisyyden parantamiseen tähtäävää työtä.

Talvimerenkulun palvelutasotavoitteessa virasto jäi 0,3 tuntia haastavien jääolosuhteiden ja aluskoon kasvun johdosta.

Väyläomaisuuden hallinnan kehittämisen osalta tavoitteita ei saavutettu kokonaisuudessaan.

Korjausvelkaohjelman hankkeista valmistui vuoden 2018 loppuun mennessä 92 prosenttia, kun tavoite oli 95 prosenttia. Osassa hankkeista tehtiin suunniteltuja siirtoja aikatauluihin hankkeiden yhdistämisestä johtuen.

Tavoitetta raskaan liikenteen tyytyväisyydestä maanteiden tilaan ei saavutettu. Tyytymättömien osuus nousi edellisvuoden 37 prosentista 48 prosenttiin ja erittäin tyytymättömien osuus 9 prosentista 16 prosenttiin. Myönteistä on, että saadun palautteen johdosta virasto käynnisti talvihoidon toimintalinjojen päivitystyön suunniteltua aiemmin ja paransi palvelutasoa jo kertomusvuonna.

Rautatietoimintojen turvallisuusjohtamisjärjestelmän täsmentämisen ja toimeenpanon osalta aikatauluja sovitettiin niin, että kesäkuussa 2019 voimaantulevat vaatimukset voidaan ottaa huomioon. Myös viraston johtamisjärjestelmän valmistelu ja liikenteenohjausyhtiön perustaminen vaikuttivat tavoitteen toteuttamisen aikatauluun, joten tavoite ei täysin toteutunut kertomusvuonna.

Toiminnallinen tehokkuus

Tuotos kasvoi edellisestä vuodesta 0,51 prosenttia, mutta tuotoksen tekemiseen käytetyt panokset eivät laskeneet riittävästi. Kokonaistuottavuus laski 1,8 prosenttia edellisvuodesta. Panokset kasvoivat tuotosta enemmän. Panosten osalta kasvua oli poistoissa, väylänpitoon liittyvissä kuluissa sekä henkilöstömenoissa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuustavoite oli 120 prosenttia ja toteuma 104,5 prosenttia eli tavoitetta ei saavutettu. Kuluvana vuonna tavoitteessa on otettu käyttöön Väyläviraston tilinpäätöksessä mainittu vaihteluväli.

Seurattavat mittarit

Tulossopimuksen liitteenä on viraston perustoimintaan liittyviä mittareita, jotka eivät ole varsinaisia tulostavoitteita, mutta niitä seurataan osana tulosohjausta.

Viraston henkilöstön tyytyväisyys on pysynyt hyvällä tasolla (3,7). Henkilötyövuosimäärä oli 638, kun ennuste oli 631.

Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvas- tuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Virasto on riittävästi raportoinut ja analysoinut tavoitteiden toteutumista. Ministeriö toteaa, että viraston perustoimintaa kuvaavat seurattavat mittarit eivät edellytä lisätarkastelua tai aiheuta toimenpiteitä.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksen mukaan tilinpäätöslaskelmat on laadittu muilta osin säännösten mukaisesti, mutta liikenteenohjausyhtiöön siirtyvän omaisuuden 63,1 miljoonan euron arvonalennus on tehty vastoin talousarviolakia ja -asetusta. Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitettävät tiedot sekä tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti.

VTV:n vuosiyhteenvedossa on mainittu tulojen ja menojen kirjaamisista väärälle vuodelle: Liikenneviraston tuloihin (12.31.10) on tuloutettu vuoden 2018 puolella vuodelle 2017 kuuluvia tuloja 0,3 miljoonaa euroa. Perusväylänpidon momentille (31.10.20) on kirjattu vuodelle 2018 kuuluvia menoja vuodelle 2019 yhteensä 1,2 miljoonaa euroa. Maa- ja vesialueiden hankintojen ja korvausten momentille (31.10.76) on kirjattu vuoden 2019 puolella vuodelle 2018 kuuluvia maantietoitusten laskuja yhteensä 33 411 euroa ja yksi vuodelle 2017 kuulunut tapahtuma, 11 261 euroa.

Myös edellisvuonna esillä oli havainto siitä, että perusväylänpidon ylläpidon toteuttamisesta ja väyläverkon kehittämisen suunnittelusta aiheutuneiden tuottojen ja kulujen kirjaaminen ELY-keskusten sijaan Liikenneviraston kirjanpitoon ei vastaa kirjanpidon yleisiä periaatteita eikä valtion kirjanpidon käsikirjassa määriteltyjä kirjausmalleja.

Lisäksi VTV:n havaintoja puutteista tase-erittelyissä ja tositteiden tietosisällössä.

Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusvirasto on Liikenneviraston tilintarkastuskertomuksessa ja vuosiyhteenvedossa nostanut esiin talousarvion ja sitä koskevien säännösten vastaisia menettelyitä, budjetointimenettelyjen ja sisäisen valvonnan puutteita. Talousarvion ja sitä koskevien säännösten vastaisia menettelyitä liittyy liikenteenohjausyhtiöön siirtyvän omaisuuden arvonalennukseen, maa-alueiden kauppahintojen ja sopimuskorvausten määrittämiseen ja suorahankintojen perusteluihin. Ministeriö edellyttää, että Väylävirasto jatkaa tarvittavia toimenpiteitä VTV:n huomautusten ja havaintojen perusteella.

Väyläviraston tulee ilmoittaa valtiontalouden tarkastusvirastolle 9.8.2019 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt talousarvion ja sitä koskevien säännösten vastaisten menettelyjen, momentin 31.10.20 (Perusväylänpito, smr 2 v) siirtomäärärahakauden ylittävien väylähankkeiden budjetoinnin, kirjanpidon tositteiden tietosisällön, vuokrasopimusten hallinnoinnin, hankeuusjaon seurannan ja dokumentoinnin sekä ulkopuolisten toimijoiden asianmukaisten valtuutusten järjestämisen puutteiden johdosta.

Väyläviraston on hyvä edelleen jatkaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistä.

Ministeriö painottaa, että Väyläviraston on kustannusten nousun torjumiseksi jatkuvasti selvitettävä ja tarkasteltava mahdollisia säästö- ja tehostamistoimenpiteitä.

Tuloksellisuuden parantamisessa korostuu ministeriön ja hallinnonalan yhteistyö ja yhteinen tekeminen. Ministeriö painottaa, että Väyläviraston tulee osallistua aktiivisesti hallinnonalan konsernistrategian valmistelutyöhön ja strategiassa määriteltävien hallinnonalan tavoitteiden yhteiseen toimeenpanoon.

Liikenne- ja viestintäministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Liikenteenohjausyhtiöön siirtyvän omaisuuden arvonalennuksen Liikennevirasto teki ministeriön ohjauksessa Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Ministeriö selventää yhteistyössä Väyläviraston kanssa budjetointimenetelyjä VTV:n suositusten toimeenpanemiseksi.

Hallinnon konserniyhtenäisyyttä tukevaa ohjausmallia kehitetään edelleen yksinkertaistamalla tulosohtaukseen liittyviä prosesseja. Tavoitteena on, että tulossopimusprosessia sujuvoittava sähköinen alusta otetaan käyttöön syksyn 2019 aikana.

Virastojen tulossopimuksia kehitetään edelleen vuoden 2019 aikana tarkoituksena parantaa tulostavoitteiden yhteyttä yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin sekä tulostavoitteiden mitattavuutta tulevaisuuden kehittämistarpeet ja hallinnonalan tulevan konsernistrategian valmistelu huomioiden. Tuottavuuden ja taloudellisuuden tavoitteita ja mittareita kehitetään edelleen yhteistyössä viraston kanssa.

Anne Berner
liikenne- ja viestintäministeri

Harri Pursiainen
kansliapäällikkö

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintäministeriön osastot
Liikenne- ja viestintävirasto
Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiokonttori